

Sen johdosta, että viime aikoina on ollut järjestetty varsinkin täällä Helsingissä monia käsityömyyjäisiä, vieläpä huomitsitaan saakka jatkuvat naisten joulumessut, on minulle varattu tilaisuus viimeainnissa näyttelyssä tänään aamupäivällä esittää taideteollisuuspiireissä vallalla olevia käsityösiitä, mikä olisi kotikäsitöiksi suositeltavaa, mikä ei. Kun minulla ei ole tilaisuutta arvoisalle radioyleisölle siitä näyttää esimerkkejä puoleen tai toiseen, pyydän saada rajoittua piirtelemään asian tästä puolesta ainoastaan muutamia periaatteellisia ääriä. — *Sitä ennen* pyydän kiinnittämään huomiotu niihin olosuhteisiin, jotka jatkuvasti kutsuvat naisia mekotoisiin käsityö-aherteluihin.

Aikaisimpina aikoina oli pukujen valmistaminen sekä kodin somistaminen kudoksin ja ompeleiden naisten tärkeimpiä, milteipä ainoita tehtäviä lastenhoidon ja ruokatalouden huollon yhteydessä.

Viimeisen neljän vuosikymmenen aikana ovat yhä useammat *molempien* sukupuolien ja siis *koko* ihmiskunnan parasta kansalaiset ryhtyneet johtamaan yleistä mielipidettä ja lainsäädäntöä sellaiseksi, että naiselle varattaisiin kykynsä mukaan mahdollisuuksia toimia kaikilla *niilläkin* aloilla, joita aikaisemmin oli katsottu ainoastaan miehille mahdollisiksi. Eritoten meillä täällä pohjoismaissa, Ruotsissa, Norjassa ja Suomessa, onkin, varsinkin viime aikoina, naisille auottu mahdollisuuksia päästä mitä moninaisimmille uusille toimialoille.

Ei voida kieltää, että naiset helpempaa työvoimaa tarjoamalla usein ovat saattaneet vaikeuttaa suurempaa perhettä huoltavan miehen toimeentuloa. Luonto on kuitenkin estänyt tälläkin alalla niin pahoja ruuhkia patoutumasta kuin ankarimmat naistyön vapauttamisen vastustajat olivat ennustaneet tapahtuvan. Tästä on meidän kiittäminen semminkin niitä



Vilho E. Aaltosen tuoli; nim. »Oppipoika». Saanut kunniamaininnan.

KÄSITEOLLISUUS

naisasianaisia, jotka eivät helkeksikään unoh-taneet, että *ihmiskunnan onni riippuu miehen ja naisen yhteisönestä.*

Tätä yhteisönneen pyrkimistä ajatellessani en voi olla muistamatta Ellen Keytä, joka jo 30 vuotta sitten, paljon ajatuksenvaihtoa aiheutaneessa kirjassaan »Missbrukad kvinnokraft» (»Väärinkäytettyä naisvoimaa») rohkeasti asettui varoittamaan naisia syöksymästä mille tahansa miesten aiemmin hoitamille työaloille.

Tietenkin Ellen Key arvosteli naisen henkisesti täysin miehen veroiseksi, mutta huomautti samalla niistä melkoisista eroavaisuuksista, joita luonto on painanut miehen ja naisen olemukseen, tällä tarkoitetaan heidät *toinen toistaan täydentämään.*

Kun on osoittautunut selväksi, että miehet erällä aloilla ovat ylivoimaisia, mutta toisilla aloilla taasen naiset ovat onnistuneet ehdottomasti paremmin kuin miehet, kehoittaa Ellen Key naisia tämän kokemuksen perusteella valitsemaan elämänuraa.

Ellen Key jakaa naiset kahdenlaisiin: 1) niihin, jotka *voivat rakastaa* ja 2) niihin jotka *eivät voi.* — Hän säälii jälkimmäisiä, koska hänen käsityksensä mukaisesti nainen *sitä enemmän voi luoda, mitä enemmän hän voi rakastaa.*

Siirryttyään etsimään niitä syvimpiä naisellisia ominaisuuksia, jotka naisen erinäisillä aloilla tekevät ylivoimaiseksi kilpailussa miehen kanssa pysähtyy Ellen Key, joka ei ollut vieras »das ewig weibliche» ajatukselle, kokonaan *rakkauden* pohjalta kasvavaan *äidillisyyteen.* *Äiteyttäkin* hän pitää naiselle ihanteellisimpina saavutettavana, koska ihanin taideteos, mitä voidaan luoda, on *ihminen.* Hän ei kuitenkaan pysähdy *äiteys* sanaan, vaan johtaa parhaat vaistot *äidillisyydestä,* minkä vaistoiluita *jokaisessa* naimattomassakin naisessa on enemmän kuin miehessä.

Kodin hoitajan toimi on näin ollen Ellen Keyn mielestä naisen luontevin kutsumus. Järjestämällä kodin viihtyisäksi nainen siellä voi pidättää miestään saamaan lepoa ja usua voimia velvollisuuksiensa täyttämiseksi kodin taloudellisenä turvana. Samalla nainen voivaikeuttaa niitten suunnitelmien kypsymisessä, joita miehellä on työssään kodin ulkopuolella, ehkäpä yhteiskunnan hyväksi yleisemmäsäkin merkityksessä.

Jos naiselle voidaan



»Tuoli X», »Puusuutari 2» ja »Tulos 10» (vasemmalta oikealle lukien).

vaan on elinkeinotyö etsittävä maailmalta. Mutta tällöinkin Ellen Keyn mielestä nainen menettelee kaukonäköisimmin, jos hän etsii toimintaa *niillä* työaloilta, joilla hän tuntee liikkuvansa kodin piirissä saaduina *äiteysvaistoin.* Missä kaivataan *hoivaajaa, kasvattajaa, auttajaa* ja *lohduttajaa,* sinne lähinnä on naisen suuntauduttava.

Sivistyneittenkin naisten olisi Ellen Keyn mielestä entistä yleisemmin pyrittävä kotien *talousapulaisiksi* ja semminkin sellaisiksi, joille *lasten* huolto on lähinnä uskottu. Mitenkä paljon luontevammin lapsemme juurtuvatkaan isänmaalliseen ja muuten kotoiseen maaperään, jos heille ulkomailta tilattujen »bonnien» asemesta annetaan *oman* kansan ymmärtävä tytär apulaiskasvattajaksi.

Varsinainen *opettajan toimi* kuten *sairaanhoitajan, terveysisärien* ja *lääkärin* toimi avaa niinkään mitä luonnollisimman jatkon kodin töille ja aherteluilte siellä. Näihin on myöskin luettava *arkkitehtinä* toimiminen, semminkin terveys- ja mukavuusvaatimuksia vastaavien asuntojen luomiseksi.

Sellaisen filantropian, joka tarjoaa naiselle tilaisuutta ei ainoastaan almuja antavaan yhteiskunnallisten epäkohtain lieventämiseen, vaan ennen kaikkea sosiaalisten epäkohtain ehkäisemiseen ja poistamiseen, pitäisi semminkin kiinnostaa omaperäistä työtä etsiviä naisia.

Maanviljelyksen alalla osoittaa Ellen Key useitten naisten onnistuneen, sillä alalla kun koti jatkuvasti

tulee olemaan harrastusten keskionä. *Puutarhanhoito* ja kaikkinaisen *kotitalous* tässä tulee lähinnä osoittautumaan naisen parhaita taipumuksia kysyväksi.

Ellen Key ei tietenkään tahdo asettaa esteitä virastoihin, konttori- ja pankkialoillekaan kutsumusta omaaville naisille, mutta toivoo, että *ne naiset,* jotka ovat muuten taloudellisesti tur-



»Harjoittelma», »M. V.» ja »Selkänoja» (vasemmalta oikealle).

KÄSITEOLLISUUS

vatut, ehkäpä jonkin pääoman omistajia, eivät tunkeutuisi toisten liikkeisiin puutteellisemmassa asemassa olevien naisten ja miesten kanssa kilpailemaan, vaan mieluummin perustaisivat *oman liikkeen.*

Kun sitten palaamme niihin kotoisiin aherteluihin, *käsitöihin,* joista tämä jutustelu on saanut varsinaisen aiheensa, voimmekin edelleenkin yhtyä toistamaan Ellen Keyn tai toisen ruotsalaisen, rouva *von Tenowin,* mielipiteitä hänen *»Elsa Törnén»* nimellä julkaisemistaan *»Solidar»* kirjasta. Mutta on meillä täällä Suomessakin kauan ollut itsellämme selvillä, mihin suuntaan olisi pyrittävä tässäkin suhteessa terveille pohjalle päästäksemme.

Sivuumme tällä kertaa sen ihanteellisen maalaiskotiteollisuuden, joka perustuu lähinnä omatuottoisten raaka-aineitten jalostamiseen ja kodin välttämättömyystarvikkeiden valmistamiseen, vaatteitten korjaamiseen ja muuhun sellaiseen.

Kaupunkien kodeissa naisten käsityöahertelut nykyään liian usein ovat pahasta aiheuttaen *väärin käytettyä naistyövoimaa.*

Rinnastettuna kilpailemaan tehdasteollisuuden kanssa kotikäsitöyt nykyoloissa voivat muodostua kannattaviksi ainoastaan *eräissä tarkoin valituissa tapauksissa.* Joko on silloin 1) apuna käytettävä näppäriä koneita, 2) valmistettavana hauskoja uutuuksia, joita tehdas vielä ei ole ennättänyt omaksua tai 3) on luotava taidetta käsityönkin alalla.

Joko ystäville ja omaisille tai hyväntekeväisyysmyyjäisiin valmistetut esineet joutuvat aivan toiseen luokkaan, suuhun »eihän lahjahevostakaan sovi suuhun katsoa.» Nämä tällaiset valmistetut ovat useimmiten joko puvustoon kuuluviksi tai kodin kaunistukseksi tarkoitettuja. Ennen kaunistukseksi tarkoitettuja. *Ennen paljon aikaa,* valmistettiin mitä suurtoisimpia koruompeleita. Ihastuksella me tietysti näitä vieläkin silmäilemme esiäittemme muistoina, semminkin kun ne usein ovat taiteellisia ja muutenkin yksilöllisen hengen tuotteita. — Tehdasteollisuuden kaikista maailmasta meille lähettämät rikkamakuosit sitävastoin eksyttävät nykyajan naisemme usein valmistamaan sellaista, mistä *ei ole* tuleville sukupolville näytettäväksi. Nämä usein huonoista raaka-aineista valmistetut tai oikeaa raaka-ainetta jäljentävät, mauttomasti väritetyt esineet ovat vielä usein vailta kaikkea käytännön tarveet ja siten jäävät joutaviksi rompukiksi harjoillemme ja seinillemme.

William Morrisin ajoilta viime vuosisadan lopulla

tuli Englannin arvokkaimmissakin kodeissa vallalle »simplification of life» se on »elämän yksinkertaistaminen». Sen harrastuksen muotiutuminen meidänkin maassamme sekä kestitukseen että kotien järjestämiseen nähden olisi erittäin suotava.

Nämä, kuten jo sanoin, *huomenna* päättyvät »naisten messut» eivät kuitenkaan ole pahasta vaan hyvästä, sillä ne ovat kipeän hetken tarpeen vaatimia. Suomen suurilla kauppaessuilla kun harjoitetaan lähinnä ainoastaan tukkukauppaa ja ainoastaan poikkeuksellisesti Tivolin kojuissa on voitu sallia käteismyyntiä, heräsi Naisasiainliiton johtokunnassa v. 1922 ajatus järjestää niitten lukuisain kotikäsitöitten

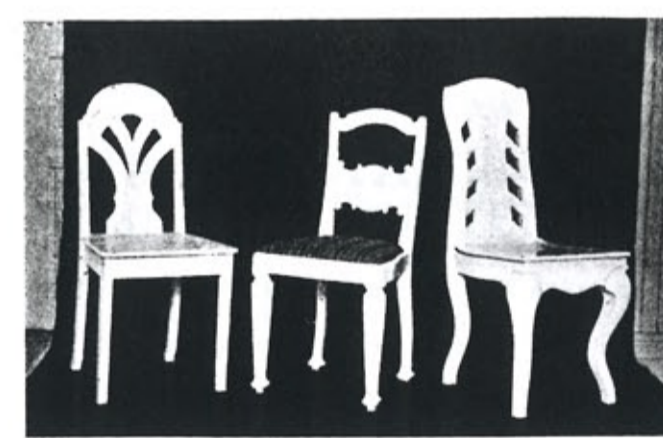
myyntiä, joita heikosti ansaitsevan miehen puolisoitten tai kokonaan oman onnensa jäänneiden naisten on ollut pakko suuremmaksi tai pienemmäksi sivuansiokeeseen vuoden varrella valmistaa. Viikon ajan kestäväillä messuilla ovat myyjät saaneet harjoittaa kauppaansa suorittaan vuokraa 100 mk metrin pituisesta pöydästä. Sitäpaitsi on ollut järjestettynä »yleinen pöytä», jolta toimikunnan puolesta on myyty 5 % välityspalkkioin sekä korvauksellakin vanhimpien naisten tuotteita. Myyntipaikkoja on tällä kertaa ollut 180, mutta useitten satojen, ehkäpä tuhansien naisten valmisteita on niillä myyty.

Tällaisia »naisten joulumessuja» voidaan hyvin suositella järjestettäväksi muissakin suuremmissa kaupungeissamme.

Tässä yhteydessä käytän tilaisuutta huomauttaakseni »Bikupan» eli »Mehiläispesä»-nimisestä, Tukholmassa olevasta naisten yhteiskaupasta, jossa noin 30 vuoden ajan on hyvällä menestyksellä otettu kohtuullista välityspalkkiota otettu kohtuullista tavaraita kuin nyt puheenaolevilla joulumessuillammekin. Sellaisten aikaansaantia meilläkin sieltäsi pohtia vieläpä päämääränä joulumessujen tarpeettomaksi teko.

Jotta nämä uutemman naisten käsityöt saavuttaisivat myönteisen vastaanoton, olisi entistä enemmän suuntauduttava käytännöllisten ja kauniitten tavarain valmistukseen. Epäilemättä lukuisat naiseemme Suomen Koristetaiteilijain Liitto Ornamossa olisivat valmiita tähän pyrittävässä neuvossa ja malleillakin avustamaan.

Puhuttuani tässä kahden ruotsalaisen *rakastavan* naisen hengessä sallittaneen minun vielä toistaa norjalaisen Björnsonin — vaikka hän olikin mies —



»Tuoli K. A. A.», »Muokkaaaja» ja »Kotityö».



»Oma 2».

KÄSITEOLLISUUS

kehoitus heille ja muille äidillisesti rakastaville kansasisarilleen:

Alle søstre, søstre alle
over alle lannegraenser
over alle hav og højder
vi må samles, vi må samles.

Tietoisina siitä, että täältä Suomestakin löytyy tarpeeksi paljon rakastavia naisia, yhdyimme me miehet täällä siihen puolalaiseen, joka omakohtaisesti tuli kokeneeksi nousseensa *naisen rinnalla ja naisen avulla mieheksi* ja laulaa:

»Niin kauan kuin on naisia, ei armas synnyinmaa joudu hukkahan.»